

Karolina Karbownik

Sony Music Entertainment Poland

ORCID: 0000-0001-6545-0297

Sprawozdanie z VII edycji ogólnopolskiej konferencji naukowej z krajowego cyklu Metal Music Studies pt. „Praktyki i (re)prezentacje w kulturze muzyki metalowej”, 12 kwietnia 2024 r., Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Organizowane przez Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie konferencje z cyklu Metal Music Studies wzbudzają zainteresowanie nie tylko rodzimych badaczy muzyki metalowej, lecz także naukowców z zagranicznych ośrodków. Sesje te zaowocowały kilkoma współpracami międzynarodowymi, m.in. z brneńskim Uniwersytetem Masaryka. Recenzowane publikacje pokonferencyjne coraz częściej wymieniane są w bibliografiach prac naukowych i stanowią ważne źródło dla badaczy zajmujących się muzyką metalową.

Siódma edycja konferencji z cyklu Metal Music Studies odbyła się 12 kwietnia 2024 r. pod hasłem „Praktyki i (re)prezentacje w kulturze metalowej”. Niewątpliwie był to pracowity, intensywny i pełen refleksji dzień dla grupy badaczy, którzy stawili się w Audytorium im. Wincentego Danka. Podczas czterech paneli zaprezentowano łącznie 16 referatów, które po raz kolejny dowiodły, jak szerokim i interdyscyplinarnym obszarem są muzyka i kultura metalowa.

Konferencję Metal Studies VII otworzyła prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), która w swoim wystąpieniu zatytułowanym „Kultury metalowe, kompetencje i narracje audialne w ujęciu neurokognitywno-rozwojowym i relacyjno-funkcjonalnym. W stronę użytkownika”, na przykładzie muzyki metalowej, omówiła możliwości projektowania i wdrażania bardziej efektywnych projektów edukacyjnych z zakresu kultur muzycznych oraz badań naukowych. Mogą one przyczynić się do pogłębiania kompetencji audialnych w odniesieniu do specyficznych grup użytkowników mediów, odbiorców i twórców muzyki. W referacie zostały skontrastowane dwa podejścia do badania tytułowych kultur i narracji: *media centered approach* oraz *user-media centered approach*.

Ich zastosowanie przyczynia się do lepszego rozumienia mechanizmów odbioru, a także rozumienia, interpretacji oraz wytwarzania narracji audialnych we współczesnych przestrzeniach kultury metalowej. Kolejne wystąpienie, którego autorem był dr Andrzej Mądro reprezentujący Akademię Muzyczną im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, zorientowane było na teorię muzyki. W referacie pt. „Architektura riffu – nowe praktyki kompozytorsko-wykonawcze w metalu progresywnym” badacz określił specyfikę riffów, które w muzyce rockowej i metalowej stanowią często fundament utworu w wymiarze zarówno strukturalnym, jak i narracyjnym, brzmieniowym, ekspresywnym czy znaczeniowym. Pokazał również, jak riffy zmieniały się w ostatnich dekadach, w jaki sposób odkrywano coraz to nowsze techniki wykonawcze, a także jaki wpływ na architekturę riffu miała modyfikacja instrumentów oraz powstanie cyfrowych urządzeń przetwarzających brzmienie. Następnie dr Jakub Kasperski, reprezentujący Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na przykładzie twórczości zespołu Blindead zwrócił uwagę na „Post-metalowe zmagania z formą muzyczną”. Wspomniana grupa muzyczna, zaliczana do najważniejszych polskich zespołów metalowych XXI w., wymyka się prostym kategoryzacjom gatunkowym, wpisując się w szeroko rozumiany post-metal (z elementami sludge metalu i doom metalu) oraz metal progresywny, a jej odniesienia do estetyki ambientowej i minimalistycznej powodują, że kompozycje zespołu istotnie wykraczają poza schemat piosenkowy. Autor przyjrzał się rozwiązaniom formalnym w twórczości zespołu, odnosząc się do koncepcji Terminally-Climactic Form zaproponowanej przez Brada Osborna oraz studiów Joanny Miklaszewskiej nad polską muzyką minimalistyczną, bazujących na metodzie analizy formalnej Nicolasa Ruweta. Pierwszy panel zamknął dr Dariusz Baran z Krakowskiej Akademii im. Frycza Modrzewskiego, który w referacie zatytułowanym „Muzyka metalowa i film: obecność, relacje, produkcje” przybliżył relacje między muzyką metalową a filmem, zarysowując trzy aspekty widoczności muzyki metalowej w obrazie filmowym: od analizy ich wzajemnych relacji, przez sposoby wykorzystania muzyki, po umieszczanie jej na ścieżkach dźwiękowych.

Drugi panel konferencji otworzył referat „Nie ma Boga jest załoga... Tożsamość grupowa punków i jej przemiany po 1989 r.”. Dr hab. Michał Rauszer z Uniwersytetu Warszawskiego przeniósł słuchaczy na teren pobliskiego punku. Rozważania dotyczyły pojęć *sceny* i *załogi* tworzących niejako osobną formułę tożsamościową. Autor omówił ich znaczenia i to, w jaki sposób są pojmowane. Następnie dr Karolina Karbownik w wystąpieniu zatytułowanym „Metal po horyzont. Kanon, hejt i media” na przykładzie kampanii promocyjnych wybranych artystów (m.in. Bring Me The Horizon, Ozzy Osbourne, Judas Priest, Måneskin) dotknęła problematyki płynnych granic w muzyce metalowej, a jednocześnie ich pilnego strzeżenia przez uczestników kultury metalowej oraz sposobu manifestacji ich niezgody. Autorem trzeciego referatu w tym panelu był dr Łukasz Stec (Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Jarosławiu), którego referat nosił tytuł „Dźwięki otchłani – muzyczna podróż w poszukiwaniu *Moby Dicka*. Przenikanie powieści Hermana Melville’a w albumie *Leviathan Mastodona*”. Zarówno powieść, jak i album poruszają tematy obsesji, walki z naturą i kondycji ludzkiej, które stanowiły przedmiot wystąpienia na równi z kwestią człowieka wobec sił natury oraz intersemiotyczności albumu w kontekście twórczości

literackiej. Ostatnie wystąpienie podczas tego panelu należało do reprezentującego Uniwersytet Opolski dr. Sławomira Kuźnickiego. „Nie ma żadnej planety B: cli-fi w metalowej twórczości King Gizzard & The Lizard Wizard” – taki tytuł nosił referat, który stanowił próbę prześledzenia literackich strategii australijskiej grupy King Gizzard & The Lizard Wizard, zamieszczonych na piętnastym albumie pt. *Infest the Rats' Nest*, opartym na metalowych fundamentach, nawiązującym do *climate fiction* – podgatunku SF zorientowanego na postapokaliptyczne scenariusze dotyczące zmian klimatycznych.

Panel trzeci rozpoczęła mgr Ewelina Sochacka z Uniwersytetu Wrocławskiego, która dokonała analizy warstwy tekstowej i muzycznej albumu *Belus* Burzum. Autorka osadziła swoje wystąpienie w kontekstach antropologiczno-literaturoznawczym, teoretycznoliterackim i kulturowym. Odniosła się także do twórczości Varga Vikernes, który mimo nieobecności w mainstreamowej przestrzeni medialnej nadal jest uważany za jedną z najbardziej wpływowych postaci w historii black metalu. Jako kolejną głos zabrała mgr Arleta Lizoń-Kłama (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), poświęcając swój referat trendowi, jaki panował wśród zespołów metalowych w Polsce w latach 90. XX w., a w szczególności grupie Danger Drive, jej inspiracjom i twórczości. Następnie uczestnicy konferencji mogli przyjrzeć się analizie twórczości Behemoth przez pryzmat kwadratu semiotycznego, której dokonał reprezentujący Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Aleksander Wojciechowski. Owa analiza skupiła się na znaczeniach kulturowych i moralnych, a jej wynikiem było pokazanie, jak – w kontekście teorii filozoficznych i semiotycznych – muzyka metalowa może służyć jako medium emocjonalne i etyczne. O mariażu baletu z metalem mówił czwarty prelegent panelu, mgr Grzegorz Zyzik. Podczas wystąpienia zatytułowanego „Energia płynie z tańca! Transmedialne konteksty *Black Sabbath – The Ballet*” zaprezentował, w jaki sposób przenikają się z pozoru odległe od siebie formy sztuki: taniec i muzyka metalowa. Przybliżył również motywy powstania baletu opartego na historii i muzyce zespołu Black Sabbath.

Czwarty i ostatni panel tej edycji konferencji otworzył pomysłodawca wydarzenia i przewodniczący komitetu organizacyjnego, dr Jakub Kosek z Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wystąpienie dotyczyło praktyk artystycznych i strategii wizerunkowych grupy muzycznej Otep. Prelegent scharakteryzował ideologiczne dyskursy w twórczości amerykańskiego zespołu, omówił także najnowszą płytę zatytułowaną *The God Slayer*, zwracając uwagę na specyfikę obecnych na albumie coverów inwersyjnych. Następnie lic. Aleksander Brunka (Uniwersytet Warszawski) prześledził cechy gatunkowe deathcore'u – jednego z nowszych, choć znacznie różniących się od pozostałych, nurtów metalu ekstremalnego, kształtującego się na początku XXI w. Po twórczość belgijskiego zespołu doommetalowego Amenra sięgnął Paweł Regiewicz (Uniwersytet Śląski) w swoim wystąpieniu pt. „Nieznosna ciężkość kamieni – o samookaleczeniu jako technice performatywnej na podstawie zespołu Amenra”. Autor dokonał interpretacji performansu owej grupy, wykorzystując obecną symbolikę i osadzając całość w kontekście kultury chrześcijańskiej przełożonej na grunt postsekularny. Panel został zamknięty referatem Oliwii Prus z Uniwersytetu Jagiellońskiego, która na podstawie występów scenicznych szwedzkiego zespołu

blackmetalowego Watain omówiła wymiar kultury muzyki metalowej w kontekście współczesnych działań artystycznych, koncentrując się na badaniu formy, technik oraz symboliki wykorzystanej przez zespół. Analizie poddano reakcje społeczne, w tym protesty, które często towarzyszą koncertom Watain, z uwzględnieniem wysuwanych w kierunku grupy zarzutów o obrazę uczuć religijnych.

Obrady zakończyła dyskusja, która potwierdziła bogactwo tematów, wielość perspektyw i potrzebę kontynuowania badań nad muzyką i kulturą metalową. Komitet organizacyjny wydarzenia, w skład którego weszli dr Jakub Kosek, dr Karolina Karbownik i dr Andrzej Mądro, zauważył i podkreślił zainteresowanie konferencją, na której obok obecnych od lat badaczy kultury reprezentujących liczne ośrodki akademickie pojawia się coraz więcej młodych adeptów akademii, z widoczną wnikliwością analizujących różnorodne zjawiska w obrębie muzyki i kultury metalowej.